

НАЗАРОВА О.В., КАРАМУШКА В.І. (КИЇВ, УКРАЇНА)

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОЖЕЖ В ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМАХ ПОЛІССЯ

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

04655, вул. Григорія Сковороди, 2, Київ, Україна, l.nechyporenko@ukma.edu.ua

Abstract. The paper describes the situation with fires in natural, in particular, forest ecosystems of Ukraine for the period from 2009 and presents the results of analysis of the environmental consequences of fire (in particular, estimated losses of ecosystem services) (case study of the forest fire in Mizhrichynsky Regional Landscape Park, April 2020. The paper discusses as well initial results of the monitoring of restoration processes of the fire-affected forest ecosystem.

Пожежі в природних екосистемах, в тому числі й на теренах України, є доволі поширеним явищем. Лише в лісових системах таких пожеж щороку трапляється близько двох тисяч, але бувають винятки, зокрема, в 2009 р. зафіксовано 4922 пожежі [1]. Причиною переважної більшості з них став людський фактор і лише близько 0,5% пожеж мали природне походження. Пожежі знищують матеріальну основу екосистем, чим спричинюють довготривалі негативні наслідки для довкілля, місцевих громад і суспільства загалом. В цьому контексті більш важливою характеристикою таких явищ є їхній масштаб, зокрема, площа ураженої території, обсяг та характер збитків. У 2020 році пожежі в природних системах України набули загрозливого масштабу, а площа пірогенно уражених лісових екосистем перевищила загальну площу постраждалих екосистем за 10 попередніх років (2009 – 2019 рр.) (рис. 1).

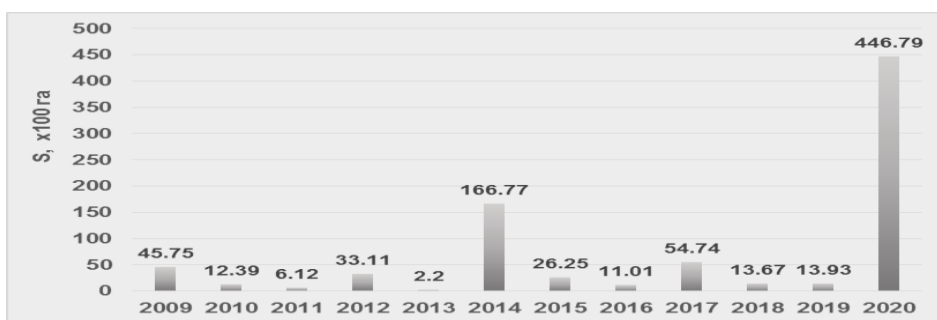

Рис. 1. Площа лісових пожеж в Україні в 2009 – 2020 рр. за даними ДСНС України [1].

Мета цієї роботи – проаналізувати екологічні наслідки лісових пожеж. Об'єктом для аналізу послужила ділянка Міжрічинського регіонального ландшафтного парку (МРЛП, Чернігівська область), постраждала від пожежі 1-8 квітня 2020 р. З використанням даних ДЗЗ встановлено, що територія МРЛП, уражена пірогенним фактором, становить близько 657 га, і охоплює масиви як лісів природного походження, так і ділянки відносно молодих насаджень з домінуванням сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.). Оцінка фотосинтетичної активності рослинної біомаси за допомогою індексу NDVI показує його мінімальні значення саме на території ураження. Трав'яний покрив на території вигорання відсутній, і лише через 5 місяців спостерігалася вегетаційна активність мозаїчних острівців груп дерев, які обгоріли частково, та проростання деяких трав'яних та деревних видів. За всіма показниками, уражена ділянка за незначними винятками на невизначений час втратила здатність генерувати екосистемні послуги, але демонструє ознаки відновлення. Такі послуги охарактеризовані та оцінені, а розроблена програма моніторингу пірогенно ураженої ділянки лісу дозволить визначити особливості сукцесійних процесів лісової екосистеми зони Полісся.